Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100998

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-10-2023

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ДНУ 1126с від 25.09.2023 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Курченко Вікторія Олександрівна
2. Viktoriia O. Kurchenko

Кваліфікація: д.філософ, 091

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 091

Назва наукової спеціальності: Біологія та біохімія

Галузь / галузі знань: біологія

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Біологія

Дата захисту: 07-09-2023

Спеціальність за освітою: 091 Біологія

Місце роботи здобувача: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 08.051.037 ID 1863 Курченко В.О.

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.35.15, 34.35.33

Тема дисертації:

1. Біологічна характеристика карася сріблястого Carassius gibelio (Bloch, 1782) Запорізького (Дніпровського) водосховища в сучасних умовах

2. Biological characteristics of prussian carp (Carassius gibelio) of the Zaporizhzhya (Dnieper) reservoir in modern conditions

Реферат/анотація:

1. З кожним роком проблема забруднення водних екосистем зростає. Для оцінки стану водного середовища використовують різноманітні методи, серед яких все більшої популярності набувають методи біоіндикації, за допомогою яких можна оцінити наявність та ступінь впливу токсичних речовин. Як види-біоіндикатори часто використовують риб, а стан їх органів та тканин застосовують як біомаркери. Карась сріблястий зустрічається практично у всіх водоймах України. У Запорізькому (Дніпровському) водосховищі він займає перше місце в уловах. Також даний вид характеризується високою пластичністю, що дозволяє йому пристосовуватися до напружених умов існування. Однак, механізм швидкого пристосування карася до

різних умов існування залишається маловивченим. Більшість існуючих робіт присвячено дослідженню морфологічних особливостей виду, статевій структурі та динаміці промислових уловів. На сьогодні, нажаль, бракує досліджень морфо-функціональних змін карася сріблястого, які виникають за дії чинників середовища існування. Тому, метою роботи було встановити основні морфо-функціональні особливості карася сріблястого та надати біологічну характеристику виду в сучасних умовах Запорізького (Дніпровського) водосховища. Для досягнення поставленої мети було визначено гідрохімічний стан дослідних ділянок, встановлено вміст важких металів у воді, визначено морфометричні показники виду, встановлено коефіцієнти вгодованості та індекси внутрішніх органів, коефіцієнти та ступені накопичення важких металів у внутрішніх органах карася сріблястого, встановлено морфометричні параметри та патологічні зміни еритроцитів, визначено основні гематологічні та біохімічні показники крові, виявлено морфологічні зміни еритроцитів, встановлено особливості гістологічної будови гепатопанкреасу, зябер та нирок, встановлено гістологічні зміни у внутрішніх органах. Дослідження були виконані у відповідності до норм біоетики за загальноприйнятими методами. У ході досліджень гідроекологічного стану різних ділянок Запорізького (Дніпровського) водосховища виявлено, що найбільш небезпечною за вмістом важких металів є Самарська затока. У воді Самарської затоки зафіксовано перевищення гранично допустимих концентрацій більшості важких металів: вміст купруму складав 17 ГДК, цинку 11 ГДК, нікелю 4 ГДК. Також, у воді Самарської затоки фіксуються високі показники мінералізації. У ході досліджень статевої структури чотирирічних особин карася сріблястого виявлено тенденцію до збільшення частки самців у популяції порівняно з попередніми роками. Карась сріблястий із Самарської затоки поступається за розмірно-ваговими показниками особинам, що виловлені у нижній ділянці Запорізького (Дніпровського) водосховища. Так, середня маса у риб з Самарської затоки була меншою – на 34,1 % у самок та на 56,4 % у самців. Коефіцієнти вгодованості також були нижчими у риб із Самарської затоки. За результатами досліджень морфометричних показників карася сріблястого з різних ділянок водосховища не виявлено достовірних відмінностей, окрім довжини хвостового стебла, пектовентральної відстані та діаметру ока, які мали тенденцію до збільшення у риб з Самарської затоки, а саме на 10,7%, 9,8 % та 15,7 % відповідно. Меристичні ознаки карася сріблястого були у межах мінливості даного виду та достовірно не відрізнялись на дослідних ділянках водосховища. Тобто, він має невисоку фенотипічну мінливість в умовах Запорізького (Дніпровського) водосховища. Встановлені індекси внутрішніх органів карася сріблястого. У карася з Самарської затоки виявлено зменшення індексу гепатопанкреасу у два рази, що свідчить про несприятливі умови середовища. Також у самиць з Самарської затоки виявлено зниження індексу нирок удвічі, порівняно з самками з нижньої ділянки водосховища. Індекс зябер у карася сріблястого з обох ділянок достовірно не відрізнявся.

2. The problem of contamination of aquatic ecosystems has been increasing every year. A number of various methods is used to evaluate the condition of aquatic environment, including the methods of bio-indication are becoming increasingly popular which allow to assess the presence of toxic substances and to evaluate the impact they cause. Fish are often chosen as bio-indicating species; their organs and tissues are used as biomarkers. Prussian carp is found in nearly all water bodies of Ukraine. In the Zaporizhzhya (Dnieper) reservoir, the species ranks first in catches. Moreover, the species is characterised by high adaptive flexibility, which enables it to adapt to the stressful conditions of its habitat. However, the mechanism of quick adaptation of the prussian carp to different conditions of existence remains little studied. The majority of the existing works are devoted to the study of morphological features of the species, sexual structure and dynamics of industrial catches. Today, unfortunately, there is a lack of research on the morpho-functional changes of prussian carp that occur under the influence of environmental factors. Therefore, the purpose of this work was to establish the main morpho-functional features of prussian carp and to provide the biological characteristics of the species in modern conditions of the Zaporizhzhya (Dnieper) reservoir. To achieve the goal, the hydrochemical state of the experimental areas was determined, the content of heavy metals in the water was determined, the morphometric parameters of the species were determined, the coefficients of fatness and indexes of internal organs, and the coefficients and degrees of accumulation of heavy metals in the internal organs of prussian carp were determined, morphometric parameters and pathological changes of erythrocytes were determined, the main hematological and

biochemical indicators of blood were determined, morphological changes of erythrocytes were detected, the features of the histological structure of the hepatopancreas, gills and kidneys were determined, and histological changes in internal organs were determined. The research was carried out in accordance with the norms of bioethics according to generally accepted methods. In the course of research of hydro-ecological status in various areas of the Zaporizhzhya (Dnieper) reservoir it was established that the Samara Bay is the most dangerous area in terms of the content of heavy metals. Exceeding the maximum acceptable concentrations of most heavy metals was recorded in the water of the Samara Bay: the content of copper was 17 MAC, zinc was 11 MAC, and nickel was 4 MAC. Also, high levels of mineralisation are observed in the waters of the Samara Bay. In the course of research of the sexual structure of four-year old individuals of prussian carp, a tendency to the increase the share of males in the population compared to previous years was revealed. The prussian carp of the Samara Bay is inferior in terms of size and weight indicators compared to the individuals caught in the lower area of the Zaporizhzhya (Dnieper) reservoir. Thus, the average bodyweight of fish specimens from the Samara Bay was less by 34.1% in females and by 56.4% in male individuals. The coefficients of fatness were also lower for the fish specimens from the Samara Bay.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0117U006751, 0118U006319, 0119U100445, 0121U108051

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Курченко В., Шарамок Т., Маренков О. (2019). Вдосконалення способу фарбування мазків крові для визначення цитометричних показників крові риб. Біологічні системи, 11, 1, 15–18. https://doi.org/10.31861/biosystems2019.01.015
- Kurchenko V., Sharamok T. (2019). Hematological indices of the Prussian carp (Carassius gibelio (Bloch, 1782)) from the Zaporizhian (Dnipro) reservoir. Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis, 19 (2), 141–148. https://du.lv/wpcontent/uploads/2022/02/Kurchenko_19_2.pdf
- Шарамок Т.С., Федоненко О.В., Курченко В.О., Ніколенко Ю.В. (2019). Питання біоіндикації та екології. Гідроекологічна оцінка Запорізького водосховища, 24, 2, 137–149. https://doi.org/10.26661/2312-2056/2019-24/2-12
- Kurchenko V.O., Sharamok T.S., Holub O.V. (2021). The histopathological condition of hepatopancreas of the Prussian carp (Carassius gibelio (Bloch, 1782)) in the modern conditions of the Zaporizhian (Dnipro) reservoir. World Scientific News, 153(2), 181–191. http://www.worldscientificnews.com/wp-content/uploads/2020/12/WSN-1532- 2021-181-191-1.pdf
- Kurchenko V.O., Sharamok T.S. (2020).The Hematological Parameters of the Prussian Carp (Carassius gibelio, (Bloch, 1782)) Under the Zaporizhian (Dnipro) Reservoir Conditions. Turkish Journal Fisheries and Aquatic Sciences, 20(11), 807–812. http://doi.org/10.4194/1303-2712-v20_11_04
- Курченко В.О., Шарамок Т.С., Маренков О.М. (2021). Гістологічна характеристика зябер та нирок карася сріблястого з Запорізького (Дніпровського) водосховища. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету, серія біологія, 81, 1–2, 53–58. http://doi.org/10.25128/2078-2357.21.1- 2.7.
- Курченко В.О., Шарамок Т.С., Березовська Н.О., Маренков О. М. Спосіб експрес-фарбування мазків крові риб / Патент України на корисну модель № 131323. МПК G01N 33/49 (2006.01). № u201807684, заявл. 09.07.2018 р.; опубл. 10.01.2019 р., Бюл. №1. https://sis.ukrpatent.org/uk/search/detail/609733/

- Курченко В., Голуб О. (2019). Гісто-морфометрична структура гепатопанкреасу карася сріблястого (Carassius gibelio (Bloch, 1782)) Запорізького (Дніпровського) водосховища. Матер. X міжнародної наукової конференції «Zoocenosis–2019. Біорізноманіття і роль тварин в системах». Дніпро, Україна, 2019 (18–19 листопада), С. 16–17.
- Курченко В., Шарамок Т. (2019). Вміст важких металів в органах та тканинах карася сріблястого (Carassius gibelio) Запорізького (Дніпровського) водосховища. Матер. II міжнародної науково-практичної конференції «Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку». Херсон, Україна (24–25 жовтня), С. 358–360.
- Курченко В., Шарамок Т. (2019). Морфо-фізіологічні показники карася сріблястого Запорізького (Дніпровського) водосховища. XII Міжнародна іхтіологічна науково-практична конференція «Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології». Дніпро, Україна (26–28 вересня), С.116–117.
- Курченко В.О., Шарамок Т.С. (2019). Сучасний токсикологічний стан (за вмістом важких металів) рибогосподарських ділянок Запорізького (Дніпровського) водосховища). 73-а Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасні технології у тваринництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми». Київ (3–4 квітня), С. 34–35.
- Курченко В.О., Шарамок Т.С. (2019). Біохімічні показники карася сріблястого (Carassius Gibelio (Bloch, 1782)) Запорізького (Дніпровського) водосховища. Наукова конференція «Перспективи гідроекологічних досліджень в контексті проблем довкілля та соціальних викликів». Київ (6-8 листопада), С.131– 132.
- Курченко В.О., Шарамок Т.С. (2020). Гематологічні показники карася сріблястого в сучасних умовах Запорізького (Дніпровського) водосховища. Матер. XIII Міжнар. наук-практ. конференції «Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології». Харків (17–19 вересня), С. 106–110.
- Курченко В.О., Шарамок Т.С., Голуб О.В. (2020). Гістологічні зміни зябрового апарату карася сріблястого (Carassius gibelio, (Bloch, 1782)). Матер. III Міжнар.наук.-практ. конференції. «Проблеми функціонування та підвищення біопродуктивності водних екосистем». Дніпро (25–27 березня), С.86–88.
- Шарамок Т.С., Курченко В.О., Ніколенко Ю.В. (2020). Гідроекологічні показники Запорізького (Дніпровського) водосховища. Матер.74-ї Всеукр.наук.- практ. конференції. «Сучасні технології у тваринництві та рибництві: Навколишнє середовище – Виробництво продукції – Екологічні проблеми». Київ (26–27 березня), С. 12–13.
- Курченко В.О., Шарамок Т.С. (2021). Гістопатологічні зміни зябер карася сріблястого Запорізького (Дніпровського) водосховища. 75-а Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасні технології у тваринництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми». Київ (25–26 березня), С. 54–55.
- Курченко В.О., Шарамок Т.С., Голуб О.В. (2021). Гістологічна структура нирок карася сріблястого Запорізького (Дніпровського) водосховища у сучасних умовах. Біологічні дослідження–2021. Житомир, С. 158–159.
- Сорокін С.О., Курченко В.О., Маренков О.М. (2021). Обсяги промислового вилову карася сріблястого у Запорізькому (Дніпровському) водосховищі на прикладі промислової діяльності ТОВ «Борисфен-2010». Матер. XIV Міжнар. наук-практ. конференції. «Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології». Харків (23-25 вересня), С. 178–179.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища

Охоронні документи на ОПІВ:

Винаходи, корисні моделі, промислові зразки

Курченко В.О., Шарамок Т.С., Березовська Н.О., Маренков О.М. Спосіб експрес-фрбування мазків риб. Патент України на корисну модель № 131323 МПК (2006.01) G01N 33/49. № u 201807684, заявл. 09.07.2018 р., опубл. 10.01.2019, Бюл. №1

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U108051

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шарамок Тетяна Сергіївна

2. Tetiana S. Sharamok

Кваліфікація: к.с.-г.н., доц., 06.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3523-5283

Додаткова інформація: https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-9232-2017;
https://www.researchgate.net/profile/Tetiana-Sharamok;
https://scholar.google.com.ua/citations?user=mP2H6_kAAAAJ&hl=en;
https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200548053

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Куцоконь Юлія Костянтинівна

2. Iuliia K. Kutsokon

Кваліфікація: к. б. н., с.д., 03.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9721-5638

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=1jM9r8sAAAAJ;
https://www.webofscience.com/wos/author/record/492875;
https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55843706300

Повне найменування юридичної особи: Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416975

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, буд. 15, Київ, 01054, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Потрохов Олександр Спиридонович

2. Oleksandr S. Potrokhov

Кваліфікація: д.б.н., с.н.с., 03.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8274-6898

Додаткова інформація: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57219839739; https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=2G1gWwsAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Інститут гідробіології Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417029

Місцезнаходження: проспект Героїв Сталінграда, буд. 12, Київ, 04210, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гассо Віктор Якович

2. Viktor Y. Gasso

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6094-9408

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=S1zhRfYAAAAJ&hl=ru; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?; https://www.webofscience.com/wos/author/record/383222

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Єрмоленко Сергій Вадимович

2. Sergyi V. Yermolenko

Кваліфікація: к. б. н., 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5496-0910

Додаткова інформація: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57220009299; https://scholar.google.com.ua/citations?user=qvgR0okAAAAJ&hl=ru; https://www.webofscience.com/wos/author/record/1174421

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Кунах Ольга Миколаївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Кунах Ольга Миколаївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Тетяна Коломбар
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна